

MEDİANERAS FİLMİ BAĞLAMINDA KÜRESELLEŞMENİN METROPOLDEKİ YALNIZLAŞMA VE YABANCILAŞMAYA ETKİSİ

Büşra YILDIZ

Marmara Üniversitesi, Türkiye

yildiz.busratr@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0002-3185-1636>

Atf	YILDIZ, B. (2026). MEDİANERAS FİLMİ BAĞLAMINDA KÜRESELLEŞMENİN METROPOLDEKİ YALNIZLAŞMA VE YABANCILAŞMAYA ETKİSİ. <i>İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 18(3), 477-511.
-----	--

ÖZ

Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle kent mekânı ve toplumsal ilişkiler değişmektedir. Kentleşmenin hızla artışı bireylerin gündelik hayatlarını biçimlendirirken sosyal ilişkilerini de etkilemektedir. İnsanların iletişimde yaşadığı problemler, yalnızlaşma, mekânsal ve sosyal yabancılaşma bu değişikliklerin sadece birkaç tanesidir. Bu çalışma, Gustavo Taretto'nun yönettiği *Medianeras* filmi üzerinden küreselleşmenin kent mekânına ve toplumsal ilişkilere etkisini, metropolde yaşayan bireylerin yalnızlaşma ve yabancılaşma deneyimleri bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yürütülüp sosyolojik film analizi yöntemiyle incelenmiştir. Filmdeki sahneler, karakterlerin davranışları, diyalog ve monologlar ile mekânsal ve görsel unsurlar beş tema altında tematik analiz tekniğinden yararlanılarak incelenmiştir. Bulgular sonucu küreselleşme ile değişen kentsel yapının; sınıfsal ayrışmaya yol açtığı, metropolün hızlı ve yoğun yapısının güvensizlik hissini uyandırdığı ve bundan ötürü bireylerde kayıtsızlık, ihtiyatlılık ve sosyal mesafeye neden olduğu görülmektedir. Değişen mekânsal ve toplumsal koşullar, yalnızlaşma ve yabancılaşma deneyimini derinleştirip bireylerin anlamlı bağ arayışını ortadan kaldırmamaktadır. Dijital iletişim araçları karakterlerin iletişim kurma çabalarına bir alternatif olsa da aradıkları derin ve samimi ilişkilere ulaşmalarında yeterli olmamaktadır. Filme adını veren yan duvarlar; karakterlerin fiziki ve toplumsal ayrışmasını, duvarlara

açılan pencereler ise iletişim kurma, anlamlı bağ arayışı ve görünür olmayı temsil etmektedir. Bu çalışma, sinema anlatısında kent mekânının toplumsal ve psikolojik işlevini ortaya koyarak kent sosyolojisi ve film çalışmaları arasındaki ilişkiye katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Film Sosyolojisi, Küresel Kent, Medianeras, Yalnızlaşma, Yabancılaşma*

THE IMPACT OF GLOBALISATION ON ISOLATION AND ALIENATION IN THE METROPOLIS IN THE CONTEXT OF THE FILM MEDIANERAS

ABSTRACT

Today, urban space and social relationships are changing under the influence of globalisation. Rapid urbanisation shapes individuals' everyday lives while also affecting their social relationships. Communication problems, loneliness, and spatial and social alienation are among the consequences of these changes. This study aims to examine the effects of globalisation on urban space and social relationships through Gustavo Taretto's film *Medianeras*, focusing on the experiences of loneliness and alienation among individuals living in a metropolis. The study was conducted within a qualitative research approach and employed sociological film analysis. The film's scenes, characters' behaviours, dialogues and monologues, as well as its spatial and visual elements, were examined under five themes using thematic analysis. The findings indicate that changes in the urban structure resulting from globalisation lead to class-based segregation. The fast-paced and dense structure of the metropolis creates a sense of insecurity, resulting in indifference, cautiousness, and social distance among individuals. Although changing spatial and social conditions deepen experiences of loneliness and alienation, they do not eliminate individuals' search for meaningful bonds. While digital communication tools provide the characters with an alternative means of communication, they remain insufficient for establishing the deep and sincere relationships they seek. The sidewalls that give the film its name represent the characters' physical and social separation, whereas the windows opened in these walls symbolise communication, the search for meaningful bonds, and the desire to be seen. By revealing the social and psychological functions of urban

space in cinematic narrative, this study contributes to the relationship between urban sociology and film studies.

Keywords: *Film Sociology, Global City, Medianeras, Isolation, Alienation*

GİRİŞ

Kent mekânı insanların kendilerini gerçekleştirebildikleri ve geliştirebildikleri birincil mekân olarak insan elinden çıkan her şeyle bağlantılıdır. Sosyoloji, ekonomi, politika, savaş, mimari, kültür, edebiyat ve sinema gibi birçok disiplini ilgilendiren karmaşık bir yapıdır (Güven, 2016, s.22). Sinema; kentin günlük yaşam pratikleri, kültür, birey ve toplumla ilişkisini okuyarak üretim yapar (Aslan ve Masatlıoğlu, 2023, s.799). Görsellik ve işitsellik üzerine kurulu olan bu disiplin, mekânı görselliği tamamlamak için kullanır. Kent, sinemada kullanılan bir dekordan ziyade aktif rol alan bir mekân olarak da işlenmektedir. Kent ve sinema ilişkisinde, ikisi de birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Filmlerde kullanılan yerler ve karakterler hakkında ilk izlenimler mekân sayesinde yakalanmaktadır. Bu sebeple kent mekânı filmlerde en az karakterler ve olay örgüsü kadar önemlidir (Torun, 2017, ss.149-150). Kent ve sinema ilişkisi üzerine yapılan çalışmalarda, sinemanın kent mekânlarındaki değişimleri ve bu değişimlerin bireylerin yaşamları üzerindeki etkilerini yansıttığı görülmektedir. Mennel'e göre sinema sayesinde kent ve kent kültürü en etkili biçimde görülür ve anlamlandırılır (2008, s. 15). Öztürk, sinemanın kentin yapısına ve gündelik yaşam pratiklerinin görsel olarak sunulmasını sağlayarak kent ve birey arasındaki ilişkinin okunmasına olanak tanıyan önemli bir araç olduğunu ifade eder (2008, s. 3). Bu bakıma filmlerdeki kent mekânı anlatının gerçekleştiği fiziksel bir mekân olmanın ötesinde karakterlerin fiziki ve psikolojik hallerini, davranışlarını ve toplumsal ilişkilerini etkileyen bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Medianeras filmi, daha önce farklı yaklaşımlar çerçevesinde incelenmiştir. Sucu (2022, ss. 17–30), filmi kent kültürü çerçevesinde sosyal medya kullanımını iletişim ve yalnızlık ilişkisi üzerinden değerlendirirken; Page (2016, ss. 79–94), Buenos Aires'in kentsel yapısı ile medya teknolojileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Meridor (2013), *Medianeras* filmi kentteki fiziksel ayrışma ve insanlar arasındaki etkileşim eksikliği üzerinden değerlendirmiştir. Bu çalışmanın temel problemi küreselleşmenin kent mekânında ve toplumsal ilişkilerde ortaya çıkardığı değişimleri; sınıfsal ayrışma, güvensizlik, sosyal mesafe, iletişimde değişim, dijital ortamın

insan üzerindeki etkisi, yalnızlaşma ve yabancılaşma kavramlarının *Medianeras* filmi üzerinden incelenmesidir. Bu çalışmada Gustavo Taretto'nun yönetmenliğini yaptığı 2011 yapımı *Medianeras* filmi Türkçe çevirisi ile *Yan Duvarlar* incelenerek küreselleşen Buenos Aires'in filmde yalnızca olayların gerçekleştiği bir arka plan olmaktan ziyade karakterlerin fiziksel ve psikolojik durumlarını, davranışlarını, kamusal alanlardaki birey ve toplumla etkileşimini şekillendiren ana karakter niteliğinde ele alınarak küreselleşmenin kent mekânına ve sosyal ilişkilere etkisini, metropolde yaşayan bireylerin yalnızlaşma ve yabancılaşma deneyimleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kent, Küreselleşme ve Küresel Kent

Kenti tek bir cümle veya olguyla tanımlamak onu anlamakta yetersiz kalacağından farklı perspektiflerde kentin çeşitli tanımlamaları vardır. George Simmel, kenti içinde toplumsal etkileşimlerin olduğu, kendine has bir yapısı olan toplumsal mekân olarak tanımlar. Mekânın kendine özgü olmasından ziyade içinde bulunduğu insanların etkileşimiyle özgünlük kazandığını ifade eder (Frisby, 2015, s. 35). İnsanların içinde bulunduğu zaman dilimi ve bulunduğu mekânla kurduğu ilişkiler ve yaptığı işler bir kentin fonksiyonlarını belirler. Ruşen Keleş'e göre kent; tarımdan ziyade farklı üretimlerin de yapıldığı, yönetsel ve ekonomik gelişmelerin görüldüğü belli bir nüfus büyüklüğü, yoğunluğu ve bütünleşme seviyesine ulaşmış denetim fonksiyonunun olduğu bir yerleşim yeridir (2021). Uzmanlaşmanın ve çeşitli ilişkilerin olduğu bir toplumsal örgütlenme şeklidir. Kentleşme, sanayi ve ekonominin gelişmesine bağlı olarak iş imkanı sebebiyle nüfusun artması ve kentin büyüyüp gelişmesiyle ortaya çıkan bir süreçtir. İlhan Tekeli'ye göre kent sadece fiziki bir büyüme ve nüfus artışının olduğu bir yer olarak görülmemelidir (2011). Toplumun sosyal ilişkiler ürettiği bir yaşam alanıdır. Kentleşme ise toplumsal ilişkilerin ve insanların yaşam biçimlerinin mekânla ilişkilendirildiği bir süreçtir. Turgut Cansever'e göre ise kent; sosyal ilişkileri şekillendiren, insanın hayatını düzenlemek için kullandığı etkileşimin en yoğun olduğu mekândır (1996).

Kentler insanların toplum içi ilişkilerinde oldukça önemli bir faktördür. Sokaklar, parklar, meydanlar gibi kentlinin birbiriyle etkileşim halinde olacağı mekândır. Fakat kontrolsüzce gelişen metropoller bireye yaşanılabilir bir çevre sunmamakla beraber kent kullanıcılarının

ihtiyaçlarını karşılamamaktadır (Erdönmez ve Akı, 2005). Ancak kentsel mekân ihtiyaçlara cevap veren, herkesin faydalanabildiği ve insanlara hizmet eden bir yaşam alanı olmalıdır. Bu, kamusal mekânın en öncelikli gereksinimlerindendir. (Abay ve Erdönmez, 2021).

Yirminci yüzyılın sonlarına doğru bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler devletlerin geleneksel organizasyonlarında köklü değişiklikler yapma sürecine girmesine sebep olmuştur. Bu değişikliklere sebep olan küresel kapitalizmin, küresel sermaye birikimlerini geleneksel anlayıştan uzaklaşıp ulus ötesi bir boyut kazandırarak sermayenin biriktiği küresel kentlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. (Sayın, 2022). Küreselleşme emek ve sermaye tanımında değişikliğe sebep olduğu gibi kent tanımlamalarında da değişikliğe sebep olmuştur dolayısıyla küresel kent tanımı da kent tanımları gibi çeşitlilik göstermektedir. Friedmann, küresel kentleri sermayenin biriktiği yerler olarak; Cohen, yeni uluslararası iş bölümünün merkezi; Braudel, içinde bulunduğu ekonomik sistemin egemenliğini elinde bulunduran kent olarak ifade etmektedir (Kurtuluş, 2005). Tüm bu tanımlardan anlaşılacağı üzere küreselleşme ve küresel kent kavramı doğrudan kapitalist düzen ile ilişkilendirilebilmektedir. Kentler küreselleşme ile beraber sermayenin döndüğü mekân olarak küresel dünyaya eklenen veya eklenmesi için desteklenen rekabet merkezlerine dönüşerek rolü ve önemi artmıştır (Yaylı, 2012). Küreselleşme kentlerin ekonomik yapısını değiştirmekle beraber kentin mekânsal düzenini ve kentlinin toplumsal ilişkilerini de dönüştürmüştür. Bu dönüşüm kent mekânındaki fiziksel değişimlerle gözlemlendiği gibi bireylerin gündelik yaşam pratiklerine, mekânı kullanma biçimlerine ve toplumsal etkileşimlerine de yansımıştır.

Küreselleşmenin Mekânsal ve Toplumsal Yansımaları

Küreselleşme; kentler arası rekabeti artırırken kentlere politik, ekonomik, kültürel yeni fonksiyonlar yüklemiştir. Kentin mekân organizasyonu değişmiş; emek pazarı, kent faaliyetlerinin yapısı ve işleyişi değişmiştir (Brugmann, 2009). Küreselleşme sürecinde kentteki değişimler kentin fiziksel mekânını, yönetim sistemini ve kent yaşantısını da şekillendirmiştir (Kiper, 2007, ss. 80-88). Gelişen ulaşım ağı ile kentler ülke içinden ve dışından göç olarak yoğun insan akımına maruz kalmıştır. Yoğunlaşan nüfus, kentsel mekânı yeniden yapılanma süreciyle karşı karşıya bırakmıştır (Mendieta, 2001, ss. 10-15).

Küreselleşme, uluslararası gelir dağılımında eşitsizliğe yol açmaktadır. Eşitsizliğin artması sömürge artışına ve aynı kent mekânını paylaşan insanların yoksul ve zengin kesimleri arasında giderek büyük bir uçurumun oluşmasına sebep olmaktadır. Yüksek gelirli gruplar güvenlik önlemleriyle korunan kapalı konutları tercih ederek tüketim toplumu ideolojisiyle pazarlanan bu sisteme ayak uydurarak kentteki kırılganlığı artırarak kopuk bir yaşam tarzı geliştirdiği görülmektedir ve bu, sınıflar arası ayrıma sebep olan öncüllerden birisi haline gelmektedir. (Bali, 1999, s. 37).

Tüketim toplumu ideolojisi mimari ve kentsel tasarımı da etkilemiştir. Günümüzde yapılar eskisi gibi karakteristik özelliklere sahip olmaktan ziyade aynı tasarımlar ve malzemelerle yapılarak ruhsuz, tekdüze bir hal almıştır (Yaylı, 2012). Dünya kentleri birbirine benzerken yerel kültür ve kent kimliği silikleşmeye yüz tutmaktadır. Kentlerin tüketim merkezlerine dönüşme sürecinde mekânsal yansımaları da ortaya çıkmaya başlamıştır. Mekânsal yansımalarda ön plana çıkan yapılardan gökdelenler, finansal merkezlerin birbiriyle olan etkileşimini hızlı bir şekilde sağlamak amacıyla inşa edilmektedirler. Küresel kentlerin hiyerarşik yapısının en tepesinden en altındaki kentlere kadar bu yapılar görülmektedir (Alioğlu ve Uğur, 2018). Hiyerarşik konumu fark etmeksizin artık neredeyse tüm kentlerin silüetinde bulunan bu uzun binalar kentleri de birbirine benzetmektedir. Küresel sermayeye hizmet eden kentin spesifik bölgeleri başka bir ülkenin yine aynı fonksiyondaki bölgesinden farksız durumdadır.

Küreselleşme, kuralsız ve denetimsiz imarlaşma ile kamusal alanların olması gerektirdiğinden bir hayli farklı yapılanmasına sebep olmaktadır. Kent yapılanmasındaki kriterlerden biri de insani ölçülerdir. Bu ölçüt kent mekânındaki yapıların İnsan boyutu ele alınarak tasarlanması üzerine kuruludur. İnsani ölçüleri aşarak yapılan gökdelenler ise küresel kentlerin ayrılmaz bir parçasıdır. Plazaların fazlalığı o kentin ne kadar küresel olduğunun açık nişanesidir. Bu yapıların inşa edildiği yerler kentsel proje bölgesi olarak belirlenir. Bazı yönetimler kent merkezine bu yapıların dikilmesine izin vermezken bazıları kent merkezinin yeniden yapılanması konusunda bunu bir fırsat olarak görür. Kent mekânının işlevselliği bu yapılarla ya kaybedilmekte ya da zenginleşmektedir (Begeç, 2016). Gökdelenlerden ziyade artan nüfus ve değişen kent yapısına gelişmiş ülkeler kadar uyum sağlayamayan gelişmekte olan ülkeler, düzensiz yapılanma ile karşı karşıya gelmektedir. Küreselleşme süreci boyunca yaşanan mekânsal dönüşümler mekânın sadece fiziki bir alan olmadığını

göstermektedir. Mekânın yapısını anlamak için oradaki toplumsal ilişkilere, iktidar yapılarına ve gündelik yaşam pratiklerini anlamak gerekmektedir

Lefebvre'nin Mekânın Üretimi Kuramı ve Kentsel Mekân

Henry Lefebvre mekânı üç farklı kategoride incelemiştir. Lefebvre'ye göre mekân sadece fiziki bir yer değildir. Toplumsal karmaşık ilişkilerin üretildiği yerdir. Kentsel mekân sadece pasif fiziki bir alandan ibaret değildir, insanların ilişkilerini, davranışlarını ve ruh hallerine yön veren aktif bir toplumsal üretim alanıdır (Çınar, 2024). Önemli olan gücü elinde tutanların onu nasıl kullandığı ve neye hizmet ettiğidir. Ona göre mekânda sadece maddi şeyler üretilmez toplumu oluşturan her şey üretilir (Çavdar, 2023). Mekânsal Üçlü teorisi, Lefebvre'nin mekânı anlamlandırma konusundaki en önemli teorilerindendir. Fiziksel, toplumsal, zihinsel mekânların birbiriyle olan etkileşimini inceler. Öznenin mekânla kurduğu ilişki kendi bedeniyle olan ilişkisiyle de alakalıdır. Bu bağlamda bedene gönderme yaparak mekânı üç boyutta incelemiştir. Bunlar mekânsal pratik, mekân temsili ve temsili mekândır. Mekânsal pratik; daha çok fiziki bir üretim süreci olarak insanların gündelik hayatını sürdürürken tekrarlanan rutin ve deneyimleri, ev işyeri ve boş vakitleri geçirdiğimiz mekânların birbiriyle olan bağıyla algılanan mekân içerisinde bir araya gelmesidir. Mekân temsilleri zihinsel bir üretim sonucu oluşan mekânlar, kuramsal soyut mekânlardır. Kent plancılarının, toplum mühendislerinin, teknokratların mekânı tasarlaması ve planlamasıdır. Temsil mekânlar ise gündelik yaşamın içinde yer alır ve diğer ikisini içinde barındırır. Bu mekân toplumsal mekândır. Kullanıcılar tarafından üretilir, deneyimlenir, değiştirilir ve anlamlandırılır. Lefebvre bu üçlü yapının birikmesini kent mekânı olarak tanımlar (Aslan ve Yavan, 2018). Mekân fiziki üretimle sınırlı kalan pasif bir alandan ziyade kullanıcı pratiklerinin, toplumsal deneyimlerin ve hegemonya tarafından bir döngü içerisinde yeniden üretildiği bir üründür. Birey mekânın yeniden üretiminde önemli bir faktördür. Gelişen teknolojiyle beraber iletişim, ulaşım, üretim imkanlarının zenginleşmesiyle bireyleşme, öznelleşme ve sosyalleşme günlük hayatta farklılıklara yol açmaktadır. Bireyin içinde bulunduğu sosyokültürel yapı mekânı şekillendirmesine de sebep olur. Bunun dışında bireyin fiziksel ve psikolojik değişimleri, toplumsal çevreden etkilenmesi mekân ile ilişkisini sürekli olarak yenileme dürtüsünü ortaya çıkarır (Topal, 2013, s. 22).

İnsan gün içinde zamanının çoğunu kapalı mekânlarda geçirmektedir. Mekânın tasarımı, planlaması aydınlatma ve renk faktörleri insanların

fiziki ve mental sağlığında etkisi oldukça büyüktür. Kişinin duygu ve davranışlarını şekillendirmektedir. Bu çevresel faktörler imar yönetmeliğinin tasarımından binanın tasarımına kadar sorumlu olan her yetkilinin üzerinde özenle durması gereken bir konudur. Mekânın fiziki ve sosyal açıdan yetersizliği kişiyi stres oluşturan unsurlara maruz bırakarak negatif yönde etkiler. Mekânsal boyut, donatı ve aydınlatmanın yetersizliği bu unsurları tetiklemektedir (Kutlu, 2018). Işık insanı dolaylı veya doğrudan psikolojik ve biyolojik olarak etkilemektedir. Metropollerde kişiler daha çok kapalı alanda vakit geçirmek durumundadır. Dolayısıyla kapalı mekânın konforu kişinin ferahını, refahını ve üretkenliğini etkiler. Işık almayan ve yeterli büyüklükte olmayan yapılar bireyde kaygı ve stres bozukluğuna yol açıp bunalmışlığa sürüklediği gibi bireyin özgürlüğünün kısıtlandığını hissettirir ve sosyal ilişkilerinin gerilemesine ve yalnızlık duygusunun artmasına sebep olur. Lefebvre, mekânı toplumsal ilişkilerin canlı dinamikleriyle oluşan bir olgu olarak ele alarak kent mekânının bireyin gündelik yaşam pratikleri üzerindeki etkisini anlamayı mümkün kılmaktadır. Mekânsal dönüşüm bireyin toplumsal ilişkilerini, davranışlarını ve psikolojisini de etkilemektedir. Bu sebeple metropol yaşamının bireyde ortaya çıkardığı yalnızlaşma ve yabancılaşma olgularının ele alınması önem kazanmaktadır.

Metropolde Kentsel Yaşam ve Toplumsal İlişkilerin Dönüşümü

Kentler insanların ortaya koyduğu yeniliklerle şekillenmektedir. Modernleşme süreci beraberinde kentleşmeyi getirmiştir. Kır ve kent ayrımı gözle görülür farklı niteliklerle ayrılmaya başlamıştır. Kırsal alanlardaki akrabalık, komşuluk gibi geleneksel ilişkiler Sanayi devrimi sonrası hız kazanan kentlerde görülmemektedir. Kır hayatında insanlar bulunduğu bölgedeki bireylerin neredeyse tamamını tanır ve onlarla iletişim halindedir ve bu etkileşimler yüzeysel değildir. Kişinin kır yaşamında sürdürdüğü iletişim halini kentte sürdürmesi mümkün değildir. Taşranın ritmi yavaş akmasından dolayı hayat daha düzenli ve durağan ilerler. Kent ritmi ise oldukça yoğun ve hızlıdır. Metropole özgü faktörler insanların hassasiyetini daha bireysel meselelere yöneltmiştir. Hızlı hayat akışı, acele, yetiştirme ve kişinin iş yoğunluğu gibi durumlar insanların etrafındaki olaylara yoğun bir anlam yüklemekten tepki vermesine sebep olmuştur. İlişkilerin gelir geçer durumu çevredeki olaylara verilen reaksiyona da sirayet etmiştir (Simmel, 2009, s. 318). Onlarca kalabalık içinde herkesin birbirini tanıması olası değildir. Dolayısıyla kentte samimi ilişkilerin kurulma olasılığı kırdan daha düşüktür.

Küreselleşme teknolojik gelişmelerin ilerlemesine sebep olmuştur ve sermayenin hareketliliğini artırmıştır. Kent mekânı da bu değişimlerden etkilenmiştir. Kapitalist sistem ile kentler sermayenin sonsuz bir döngüde dolaşımında tutacak biçimde tüketim odaklı olarak şekillenmişlerdir (İncebiz, 2023, s. 30). Jean Baudrillard tüketim toplumu kavramını toplumun kitlesel olarak tüketime alıştırılması şeklinde tanımlar. Değişen tüketim toplumu, tüketim kültürünü de değiştirmiştir. Tüketim unsurları bulunduğu yere ait sosyal ve kültürel özelliklerini taşımayı bırakıp bağımsızlaşmıştır (Şan vd., 2017, ss. 153). Değişen tüketim anlayışı insanları bulunduğu mekâna aidiyet hissetmeden veya o mekânla bağ kurmadan günlük hayatlarını sürdürmelerine yol açmaktadır. Bireylerin direkt olarak bağ kurmadığı gelip geçici durumlarda bulunmaları gereken mekânları, Fransız antropolog Marc Agué “yok yerler” olarak tanımlar. Yok yerler; ulaşım, lojistik, alışveriş, ticaret ve dinlenme gibi küresel sermayeye hizmet eden bir çeşit transit mekânlarıdır. Bireyler bu mekânlarda sürekli ikamet etmezler. Yapmaları gerekli olan eylemleri gerçekleştirerek zaman geçirirler, tüketirler ve oradan ayrılırlar (Ötkünç, 2016, s. 18). Eylemlerini hızla gerçekleştirip bulundukları yeri terk eden bireyler sosyalleşmek gibi bir çabaya girmedikleri gibi kendilerine bu konuda bir alan da tanınmamıştır. Kişinin kendini bulunduğu yere ait hissedebilmesi için oranın insani ölçülere göre tasarlanması gerekir. İnsani boyutlardaki bileşenlerin kent mekânında var olması bireyler ve kent arasındaki ilişkiyi kolaylaştırırken yaşam kalitesini de artırmaktadır. Ancak modern kentlerde insan öncelikli tasarımlardan ziyade daha çok araç odaklı, hızlı ve yoğun hareketli bir düzen ele alınarak oluşturulan tasarımlar söz konusudur (Akbarishahabi, 2022, s. 138). Küreselleşen kentlerde *gelişigüzelce gökyüzüne yükselen binalar* görülmesi oldukça sık rastlanan bir durum haline gelmiştir. Küresel sermayenin getirisi olarak bu binalar kentin yapısını ve kimliğini değiştirmektedir. Bu değişim insanların kente bakışını da değiştirmektedir. Kentin kapitalist sistemle gelişen değişimi insanların hayatlarına da yansımaktadır. Kente olan güvensizlik duygusu bir bakıma şehrin tasarımıyla alakalıdır. Kentsel tasarım, şehirdeki suç oranlarını artırabildiği kadar azaltabilmektedir (Arpa ve Uğurlar 2019, s. 299). Bireyin bir mekânı güvenli olarak algılayabilmesi için bulunduğu alanda yeterince görülebilmesi ve görmesi gerekir. Bunun sağlanması için de yol genişliği, peyzaj tasarımları aydınlatma yeterliliği, canlılığını yitirmeyen mekânlar ve bakımlı, düzenli binalar olumlu etki bırakmaktadır (Ataç, 2007, s. 22). Küreselleşmenin getirisi sonucu oluşan hızlı kentleşme plansız

şehirleşmeyi beraberinde getirerek kentlerin şekli düzenini bozduğu gibi barındırdığı insan nüfusunun da niteliğini değiştirmiştir.

Kentlerdeki bu gelişmeler ebeveynlerin çocuklarının hareketliliğini kısıtlamasına sebep olmaktadır. Metropolün kozmopolit yapısı, taşıt yoğunluğu gibi faktörler kent mekânını güvensiz hale getirmiştir (Tandoğan, 2018, s. 93). Ebeveynlerin çocuklarının sosyalleşmesinde eğitim düzeyi, karakter gibi unsurlara dikkat etmesine ek olarak bulunduğu yerin niteliğini de göz önünde bulundurmaktadırlar (Nacak vd. 201, s. 87). Kentin kalabalığı, çeşitli fikirlerin ve yabancı sayısının artışta oluşu çocukların kent mekânını ailelerinin koyduğu yasaklar çerçevesinde aktif olarak kullanamamasına sebep olmaktadır. Gelişen kentlerin getirileri sonucu bireylerin sosyal hayatları daha çocukluktan olumsuz yönde şekillenmektedir.

Metropolün mekânsal yapısında ve gündelik yaşam şartlarında meydana gelen değişimler, bireylerin kentle ve diğer kentlilerle kurduğu ilişkileri de değiştirip dönüştürmüştür. Hızlı kentleşme, nüfus yoğunluğu, insan ölçeğinden uzak yapılaşma ve kent mekânına karşı hissedilen güvensizlik, bireylerin kamusal alanları kullanma ve sosyal etkileşim kurma imkânlarını sınırlandırmaktadır. Kentteki yaşam temposunun giderek hızlanması ve toplumsal ilişkilerin yüzeyselleşmesi, bireyin bulunduğu mekâna yönelik aidiyet duygusunu zayıflatmaktadır. Dolayısıyla kentsel dönüşüm yalnızca fiziksel çevrede gözlemlenen bir değişim değildir. Bireyin psikolojik durumunu, sosyal ilişkilerini ve gündelik yaşam pratiklerini de etkilemektedir. Bu durum, metropol yaşamında yalnızlaşma ve yabancılaşma olgularının giderek belirginleşmesine yol açmıştır.

Metropolde Yalnızlaşma ve Yabancılaşma

Kentler ekonomik ve sosyal imkanlarla bir cazibe merkeziyken hızlı kentleşme beraberinde bir göç dalgasına sebep olmuştur. Kontrolsüz artan nüfus kentte halihazırda yaşayan insanları sosyal, ekonomik, politik ve psikolojik olarak etkilerken kente göç eden ve kentin getirilerine alışmaya çalışan, kişilerin de dengesini bozarak olumsuz yönde etkilemiştir. Kentlerdeki artan nüfus, buna bağlı olarak düşük hayat standartlarındaki yaşamın artışı, yoksulluk, kültürel değişim, yabancılaşma, yalnızlaşma, endişe kaygı gibi faktörler bazı ruhsal, kronik hastalıklarla kendini dışa vurmaktadır (Turan ve Beşirli, 2008, s. 239). Kentin yüksek nüfus kaynaklı olumsuz getirileri kentlilerde bir güvensizlik hali yaratır.

Metropol hayatının hızlı ve yoğun akışı insan zihnine ve bedenini yoğun bir şekilde uyarak tepki vermesine sebep olur. Bu da bireyi fiziksel ve psikolojik olarak etkilemektedir. Koruma mekânizması olarak birey daha az duygusal tepki vermeye meyleder ve bu durum dünyadan bezmişlik (blasé) tavrının ortaya çıkmasına sebep olur. Bezmiş bireyler karşılaştıkları olaylara tepki vermeyebilir veya temkinli yaklaşımda bulunabilirler. Karşılaşılabilecekleri durumları ihtiyatlı davranarak minimize etmeyi amaçlarlar fakat ihtiyatlılık; bağımsızlık ve kayıtsızlık gibi kavramları beraberinde getirerek samimiyetten uzak ve derinlikten yoksun ilişkilerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Simmel, 2009, ss. 234-235). Kent mekânı; kırdan daha kalabalık olsa da kentin getirdiği zaman sınırı, iş yoğunluğu, hız gibi faktörler bireyin sosyalleşmesini zorlaştırmıştır ve ilişkilerin yüzeyselleşmesine sebep olmuştur (Sarıkaya, 2025, ss. 235-248). Metropol yaşamında birçok insanla temas kurmak zorunda kalan birey günlük etkileşimin yoğunluğundan yorulur. Böylece birey zihnini korumak için sosyallikten uzaklaşarak yalnızlığı tercih edebilmektedir. Bu sayede birey zihnini yabancı kalabalıklardan koruyabilmektedir. Birey çevresindeki etkenlere karşı ihtiyatlı davranarak kendisinin zarar görme ihtimalini azaltmaktadır (Karaca, 2019, ss. 27-28). Bu durum metropol insanları arasında bir mesafe kültürünün oluşmasına sebep olmaktadır. Lethen'e göre modern kentlerde yaşayan bireylerin soğuk ilişkiler içerisinde olup mesafe kültürünün yaygın görülmesi modern toplum inşasının doğal sonucudur. Dolayısıyla metropol yerlilerinin mesafeli ve soğuk ilişkileri oldukça olağan bir durumdur (Lethen, 2017 s. 27). Bireyin yakınlık ihtiyacını karşılayamadığında ortaya çıkan yalnızlık hissi; bireyin yaşadığı topluma karşı yabancılaşmasına, bulunduğu yere olan aidiyet hissini sarsılmasına neden olabilmektedir (Yaşar, 2007, s. 238). Birey yabancılaşma kavramıyla tanıştığında bulunduğu kente, topluma kendine dahi yabancılaşmaktadır (Keleş ve Cengiz, 2024).

Bireyin yaşadığı yalnızlık ve kent yaşamının oluşturduğu soğuk, duygusuz ve mesafeli ilişkiler insanları samimi ve içten duygulara ulaşmak için farklı sosyal alanlara yöneltmiştir. Bunların başında gelen ise sanal ortamdır. Artan teknolojik inovasyonlar ve internet kullanımındaki artış sebebiyle yeni dijital iletişim ağları yaygınlaşmıştır (Castells, 2008,s. 246). Dijital iletişim çağı ve gelişen teknolojik inovasyonlar insanların sosyal yaşamına farklı bir şekilde yön vermiştir. Zaten sağlıklı iletişim kuramadıkları metropol hayatında dijital mecralar yeni birer seçenek haline gelmiştir. Günlük hayatında rahatça yüz yüze iletişim kuramayan insanlar sosyal

mecraları bir alternatif olarak görerek oraya yönelmektedirler. Yalnızlık hissedenden insanlar bu hisle başa çıkabilmek adına sanal platformlara yönelme eğilimindedirler (Doğan ve Karakaş, 2016). Castells'in interaktif toplum olarak tanımladığı iletişimin internet aracılığıyla yeniden şekillenmesiyle toplumlarda ilişkiler yeni sanal cemaatler oluşturmayı mı amaçlıyor yoksa bireyi toplum ilişkilerinden uzaklaştırmayı mı amaçlıyor sorusu hala tartışılmaktadır (Güçlü, 2022, s. 12). Manuel Castells'e göre ağ toplumlarındaki artan teknolojik gelişmelerin kültürel ve bireysel değişiklikler yaratmaktadır. Bireylerin geleneksel iletişim kanalları yerine sosyal ağlar üzerinden iletişim kurmaları toplumsal yalnızlaşmaya ve yabancılaşmaya sebep olmaktadır. Sanal ağlar üzerinden sürdürülen iletişim insanların yüz yüze kuracakları iletişimi olumsuz yönde etkilemektedir (Karagülle ve Çaycı, 2014, s. 1).

Sosyal medya araçları bireyselleşmenin kitlesel dönüşümünü sağlayan bir araç niteliğindedir (Castells, 2016). Dijitalleşmenin yarattığı bu dönüşüm insanların geniş bir ağ üzerinden iletişim kurmasını sağlarken sahte ve doğal olmayan ilişkilere ortam sağlamıştır (Tavas vd., 2022). Geleneksel iletişim kültürü tamamen değişmiş ve farklı bir boyuta evrilmiştir. Metropoldeki hayatın hızlı akışı teknolojinin hızla gelişimi bireyleri de hız konusunda tetiklemektedir. Tüketim toplumu ideolojisiyle yaygınlaşan al ve tüket olgusu insan hayatının bir parçası haline gelmiştir dolayısıyla sosyal ilişkilerde de hızla al ve tüket algısı süregelmektedir. Tüm bu durumlar sonucu ilişkiler de yüzeyselleştiği kadar hızlanmıştır. Dijital ortamdan ziyade yüz yüze iletişim kuran insanlar bile çağın hızına ayak uydurabilmek adına kurdukları ilişkilerin çabucak tüketme eğilimindedirler. Bireyler bu hızlı ilişkilerde fiziksel olarak bir arada olsa da duygusal olarak ortak paydada buluşamamaktadırlar (Canpolat, 2025).

İnternet ve sosyal medya her ne kadar tüm dünyayı birbirine bağlayarak iletişimi tüm sınırlarından kurtarsa da insanların birbiriyle olan etkileşimini her zaman olumlu yönde etkilememektedir. İletişim niceliksel olarak zenginleşse de nitelik bakımından zayıflamıştır. Sanal arkadaşlıklar kurarak kentin onlara veremediği ilişkileri kent mekânının dışında bulmaya çalışmaktadırlar. Modern teknoloji sadece ilişkilerin kurulduğu ortamı değiştirmemiş mekân kavramının önemini azaltacak gelişmelerle mekân kullanılarak yapılan sosyalleşme faaliyetini sanal ortama taşımıştır. İnsanlar dijital bağlantılar ile yalnızlık hissini gidermeye çalışırken Turkle tüm bu çabaların aksine teknolojinin bireydeki yalnızlık

hissini artırdığını söyler (2011). İnsanların birbiriyle derinden, samimi ve anlamlı bir bağ kurmadığı bu durumu Sherry Turkle *yalnız ama birlikte* ifadesiyle açıklamaktadır (Sarıkaya, 2025, ss. 235-248). Giddens'in geç modernite kuramına göre dijital çağda bireylerin geleneksel bağlarından koparak daha bireyci bir kimlikle kendilerini yeniden inşa ettikleri söylenebilmektedir (Giddens, 1991). Jean Baudrillard'ın ortaya koyduğu simülasyon kuramı, sanal ortamın gerçek hayattaki sosyal bağların yerine geçtiğini ve bireylerin *simüle edilmiş* sosyal ortamlara yöneldiğini açıklar. Hipergerçeklik kavramı ile dijital ortamın gerçeğin temsili olmaktansa onun yerini alarak yeni bir gerçeklik ortaya koymaktadır (2003, s. 112). Dijital ortama yansımaları ise dürüst bir şekilde sağlanmamıştır. İnsanlar kendini olduğundan farklı, daha idealize edilmiş şekilde yansıtmaktadırlar. Yaşadıklarını değil yaşamak istedikleri kusursuz hayatı, sanal ortamı bir vitrin gibi kullanarak sergilemektedirler (Metin ve Karakaya, 2017, s. 177). Kişi kendi hayatında veya sonradan dahil olduğu sanal ortamda sosyalleşme ve bağ kurma ihtiyacında yeterli doyum noktasına gelememektedir. Kişinin kurmaya çalıştığı ilişkilerin doğasına ters ve gelip geçici oluşu, yaşadığı mekânla kurabilecek bir bağ bulamaması Hegel'in de dediği gibi yabancılaşmasına, kendi özünden, doğasından ve toplumsal gerçekliğinden kopmasına sebep olur (Vural ve Toplu, 2025). Metropol bireylerinin hissettiği yalnızlaşma ve yabancılaşma hissiyatı; mekânsal, toplumsal, dijital değişim ve dönüşümlerin birbirini beslemesiyle gelişmektedir. Metropolün sunduğu hızlı ve yoğun yaşam bireylerin sosyal mesafesini artırmakla beraber derin ve anlamlı bağ kurmasını da zorlaştırmaktadır. Yüz yüze iletişimde oluşan mesafe sebebiyle bireylerin yöneldiği dijital ortamlar onlara yeni iletişim imkanları sunmaktadır. Fakat bu sanal mecralarda kurulan ilişkiler gelip geçici ve derinlikten yoksun oluşu yalnızlık ve yabancılaşma hissiyatını ortadan kaldırmamaktadır. Bireyin yaşadığı mekân ve insanlarla bağ oluşturmaması bireyin yalnızlık duygusunun zamanla insanlara, yaşadığı kente ve kendi benliğine yabancılaşmasına sebep olabilmektedir. Dolayısıyla metropol yaşamındaki yalnızlaşma ve yabancılaşma bireysel deneyim ve tercihlerden ziyade kent mekânının yapısı, gündelik yaşam pratikleri ve iletişim biçimlerinin hızı ve değişimiyle beraber değerlendirilmelidir.

Metropolde yalnızlaşma ve yabancılaşma küreselleşme, kentsel biçim ve sınıfsal ayrışma; metropolde güvensizlik, kayıtsızlık ve sosyal mesafe; metropolde yalnızlaşma, yabancılaşma ve anlamlı bağ arayışı; dijital iletişim ve yalnızlığın dönüşümü ve yan duvarlar ve pencereler: ayrışma

ve karşılaşmanın mekânsal metaforu temaları altında değerlendirilerek çalışmanın analiz bölümünde *Medianeras* filminin mekânsal ve toplumsal unsurlarının sosyolojik film analizi yöntemiyle incelenmesine kavramsal bir temel sağlayacaktır.

YÖNTEM

Bu çalışmada temel veri kaynağı Gustavo Taretto'nun yönettiği *Medianeras* filmi ele alınmıştır. Nitel araştırma yöntemleri amaç, araştırma süreci ve raporlama teknikleri bakımından kendi içerisinde farklılık göstermektedir ve bu farklılıklarla beraber olay veya olgu hakkında daha derin veriye ulaşılır ve insan eylemlerinin altında yatan motivasyonu anlamak için güçlü bir yol gösterici olduğu görülmektedir (Özdemir ve Tuti,2023). Bu doğrultuda çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde, film incelemesinde sosyolojik film analizi yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Filmler estetik ve görsel özellikleri bakımından değerlendirilir. Sosyolojik film analizi yaklaşımı; filmleri estetik ve görsel özellikleri bakımından değerlendirirken toplumsal yapı, kültürel değerler, gündelik yaşam pratikleri ve bireylerin toplumla kurdukları ilişkiler açısından değerlendirmeye de imkân sağlayan bir yaklaşımdır. Bu yöntemde film, üretildiği toplumsal ve kültürel şartlarla alakalı bir anlatı olarak ele alınmaktadır. Filmde temsil edilen yaşam biçimleri, toplumsal sorunlar ve karakterlerin deneyimleri sosyolojik kavramlar aracılığıyla çözümlenmektedir (Gökmen, 2022, ss. 424–425). Bu çalışmada *Medianeras* filmi, metropol yaşamının, kent mekânının ve değişen iletişim biçimlerinin bireylerin yalnızlaşma ve yabancılaşma deneyimleri üzerindeki etkilerini incelemeye olanak sağlayan sosyolojik bir anlatı olarak ele alınmıştır.

Medianeras filminin seçilmesinde Buenos Aires'in kentsel dokusunu, metropol yaşamının birey üzerindeki fiziksel ve psikolojik etkilerini, dar ve yetersiz yaşam alanlarını, yüz yüze iletişimin zayıflamasını dolayısıyla dijital iletişim araçlarına yönelmeyi aynı anlatı içerisinde ele alması belirleyici olmuştur. Filmde kent sadece olayların gerçekleştiği fiziksel bir arka plan olarak anlatılmaktan ziyade karakterlerin davranışlarını, psikolojik durumlarını ve toplumsal ilişkilerini şekillendiren etkin bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada, küreselleşmenin kent mekânına ve toplumsal ilişkilere etkisi *Medianeras* filmi bağlamında nasıl temsil edildiği, metropol yaşamının karakterlerin yalnızlaşma ve yabancılaşma deneyimlerini nasıl şekillendirdiği ve değişen iletişim biçimlerinin anlamlı bağ kurma çabalarına nasıl yansıdığı sorularına cevap aranmıştır.

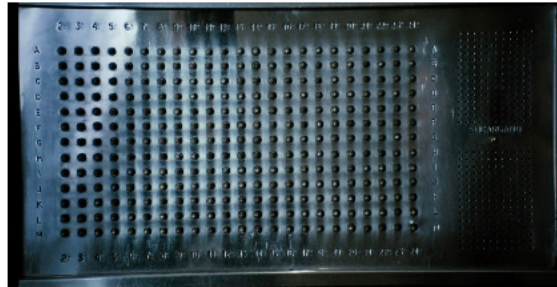
Analiz kapsamında filmin sahneleri, karakterlerin davranışları, diyalog ve monologlar, iç ve dış mekân düzenlemeleri, Buenos Aires'in kentsel dokusu, yan duvarlar, pencereler ve dijital iletişim araçları incelenmiştir. Sosyolojik film analizini desteklemek amacıyla tematik analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Tematik analiz, nitel veriler içerisinde tekrar eden anlam örüntülerinin belirlenmesine ve sistemli biçimde yorumlanmasına imkân sağlamaktadır (Braun ve Clarke, 2006, ss. 79–86). Çalışmada temalar film sahnelerinden hareketle ve kavramsal çerçevede ele alınan kuramlarla beraber değerlendirilerek belirlenmiştir. Filmdeki sahneler ve anlatım unsurları, kuramsal çerçeveyeyle ilişkileri dikkate alınarak beş ana tema altında sınıflandırılmıştır. İlk tema olan *küreselleşme, kentsel biçim ve sınıfsal ayrışma* kapsamında kentsel biçim ile sınıfsal ayrışma ele alınmıştır. İkinci tema olan *metropolde güvensizlik, kayıtsızlık ve sosyal mesafe* kapsamında metropol yaşamındaki güvensizlik ve mesafeli ilişkiler; üçüncü tema olan *metropolde yalnızlaşma, yabancılaşma ve anlamlı bağ arayışı* kapsamında karakterlerin yalnızlık deneyimleri ile anlamlı ilişki arayışlarına odaklanılmıştır. Dördüncü tema olan *dijital iletişim ve yalnızlığın dönüşümü* kapsamında teknolojik iletişim araçlarının toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Son tema olarak *Yan duvarlar ve pencereler: Ayrışma ve karşılaşmanın mekânsal metaforu* kapsamında yan duvarların ayrıştırıcı, pencerelerin ise birleştirici işlevi anlatılmaktadır. Analiz boyunca kullanılan sahneler, kavramsal çerçevede açıklanan kuram ve kavramlarla ilişkilendirilmiş ve yorumlanmıştır. Filmdeki görsel unsurlar betimlenmiş ve bu unsurların karakterlerin yalnızlaşma ve yabancılaşma deneyimlerinin oluşmasındaki etkileri değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Küreselleşme, Kentsel Biçim ve Sınıfsal Ayrışma

Şekil 1.

Harf ve Rakamlara Göre Düzenlenen Apartman Zil Paneli

(Kaynak: Taretto, 2011, 00:03:19).

Binalar daha büyük binalara yer açmak için giderek küçülüyorlar. Evler oda sayılarına göre küçülüyor; balkonu, oyun odası, hizmetçi odası ve kileri olan beş odalılarla “ayakkabı kutusu” olarak bilinen tek odalılar arasında değişiyor. İnsan eli değen her şey gibi binalar da bizi birbirimizden ayırıyor. Bir ön giriş bir de arka giriş var. Ferah ve basık evler var. Seçkin insanlar A ya da bazen B blokta oturuyor. Harfler ilerledikçe apartmanın ve dairelerin kalitesi düşüyor (Medianeras, 2011).

Martin H blokta Mariana ise G blokta ikamet etmektedir ve ikisi de evini *ayakkabı kutusu* olarak tanıtmaktadırlar çünkü blok sayısı ilerledikçe evlerin boyutu küçülmektedir. Her ikisinin de evi küçük olmanın yanı sıra yıl boyu güneş almayan ufak pencerelere sahiptir. Küreselleşme getirdiği tüm değişikliklerle beraber kentin mekânsal dokusunda da değişikliğe sebep olmuştur. Kent sakinlerinin ekonomik ve sınıfsal konumlarına göre farklı konutlarda ikamet ettikleri görülüyor. İnsanlar, bina ve daire farklılıkları gibi birbirinden ayrışarak sınıf ayrımının görüldüğü bir sistem içerisinde bulunmak zorunda kalmışlardır dolayısıyla kentsel mekânda görülen bu farklılık kent sakinleri arasında bir kırılmağa yol açarak insanların birbirinden uzaklaşmasına sebep olabilmektedir.

Şekil 2.

Küresel Kent Örneği Olarak Buenos Aires

(Kaynak: Taretto, 2011, 00:01:50).

Bilgi çağının getirisi olarak dikey mimari tüm küresel kentlerin ve küreselleşen kentlerin kent silüetinde görülmektedir. Hiyerarşik konumu fark etmeksizin artık neredeyse tüm kentlerin silüetinde bulunan bu uzun binalar kentleri de birbirine benzetmektedir. Şekil 2’de görüldüğü üzere küresel sermayeye hizmet eden özellikle gelişmekte olan kentlerin spesifik bölgeleri başka bir ülkenin yine aynı fonksiyondaki bölgesinden farksız durumdadır. Filmde yansıtılan Buenos Aires silüeti de bu durumu destekler niteliktedir. Gökdelenlerden ziyade artan nüfus ve değişen kent yapısına gelişmiş ülkeler kadar uyum sağlayamayan gelişmekte olan ülkeler, düzensiz yapılanma ile karşı karşıya gelmektedir. Filme göre Fransız mimarisinin yanında tarz yoksunu binalar; büyük binaların yanında küçük binalar, orantılının yanında orantısız binaların görülmesi de bundan kaynaklanmaktadır. Film kentin bu çarpıklığını yine kentte yaşayan insanların ilişkilerine ışık tutar şekilde ele alınmıştır. Tüm bu çarpık ve uyumsuz yapılanmalar aslında bireylerin çarpıklıklarını temsil etmektedir.

Uzun bir binanın yanında kısa bir bina, orantılının yanında orantısız. Fransız tarzının yanında ise tarz yoksunu bir bina var. Bu çarpıklıklar muhtemelen mükemmel bir şekilde bizi temsil etmekte, estetik ve ahlaki çarpıklıklarımızı... Hiçbir mantığı olmayan bu binalar kötü planlamanın eseri, tıpkı hayatlarımız gibi (Medianeras, 2011).

Martin’in bu düşünceleri kentteki küreselleşme sebebiyle olan değişimlerin bireylerin psikolojisine nasıl yansıdığını açıkça göstermektedir. Ayrıca Martin kentin çarpık ve kötü planlamasının belli hastalıklara ve sosyal ilişkileri olumsuz yönde etkilemesine sebep olduğunu ve bu durumun mimar ve mühendislerin suçu olduğunu ifade etmektedir.

Metropolde Güvensizlik, Kayıtsızlık ve Sosyal Mesafe

Şekil 3.

Kontrolsüz Ve Çarpık Büyüyen Kent

(Kaynak: Taretto, 2011, 00:02:20).

Filmin ilk sahnelerinde de insanı güvende hissettirmeyen, düzeni olmayan bir kent yapılanması görülmektedir. Güven hissinin oluşmadığı yerde aidiyet de oluşmaz. Martin Buenos Aires'i betimlerken şehrin mevcudiyetinden ve kent tasarımından hoşnut olmadığını kullandığı şu cümlelerle açıkça belli etmektedir: *“Buenos Aires, kontrolsüz ve çarpık bir şekilde büyüyor. Terk edilmiş bir şehrin aşırı kalabalık bir şehri...Bu şehirde binlerce bina gökyüzüne yükseliyor. Gelişigüzelce...”* (Medianeras, 2011). Kontrolsüz ve çarpık bir şekilde büyüyen bir kentte denetimin doğru bir şekilde gerçekleştiğini söylemek pek mümkün değildir ve Martin güven ve aidiyet hissetmediği şehri terk edilmiş olarak tanımlamaktadır. *“Buenos Aires, sanki bir mola yeriymiş gibi yaşıyoruz. Bir kiracı kültürü yaratmışız.”* (Medianeras, 2011). Martin'in bu cümleleri ile yaşadığı kente kendini ait hissetmediği anlaşılmaktadır. Kiracı kültürü olarak tanımladığı durum antropolog Marc Agué *yok yerler* kavramıyla örtüşmektedir. Değişen tüketim anlayışı insanları bulunduğu mekâna aidiyet hissetmeden veya o mekânla bağ kurmadan günlük hayatlarını sürdürmelerine yol açmaktadır.

Şekil 4.*Köpeğin Düşmesinin Ardından Devam Eden Cadde Akışı*

(Kaynak: Taretto, 2011, 00:10:36).

Kentin hızlı ritmi, insanların etrafında gerçekleşen olaylara nasıl tepki vereceğini, hassasiyetlerini ve olaylara yüklediği anlam düzeyini etkilemektedir. Şekil 4’te görülen filmin bu sahnesine tek başına küçük bir balkona kapatılan köpek intihar ediyor. Köpeğin düşüşü caddeyi birbirine katarken insanlar hayretle ne olduğunu anlamaya çalışıyor, önüne köpek düşen kadın bayılıyor, araba kazası yaşanıyor. Gerekli ilk yardımlar yapıp acil servis çağrılırken caddenin olağan akışı devam etmektedir. Arabalar, insanlar yaşanan olaya bakarak gitmeleri gereken yere gitmektedirler. Filmin bu sahnesinde kritik olan, yaşanan olaydan çok olayın kentsel akışı kesintiye uğratmamasıdır. Sahnenin kısa sürmesi de metropol hayatının hızlı ve tepkisiz akışına bir gösterge niteliğindedir. Simmel’in ifade ettiği *blasé* kavramı caddedeki kentlilerin davranışları üzerinden yansıtılmıştır.

Şekil 5.*Kapalı Balkonda Bisiklete Binen Çocuk*

(Kaynak: Taretto, 2011, 00:11:00).

Hızlı nüfus artışı ve değişen kent ve kentli dokusu özellikle ebeveynlerin metropole olan güvensizlik hissini artırmıştır. Şekil 5’te küçük bir çocuğun yine küçük bir balkonda bisikletini ileri geri sürerek eğlenmeye çalıştığı görülmektedir. Bisikletin hareket etmeyi ve çevreyi keşfetmeye imkan tanıyan bir araç olmasına rağmen çocuğun tellerle kapatılmış küçük bir balkonda kısıtlı bir alanda vakit geçirmesi, balkonun sokaklardaki park ve oyun alanı işlevi görmesi, çocuğun ebeveynleri tarafından kent mekânına erişiminin kısıtlandığını göstermektedir. Metropolün güvensiz algılanması çocukların günlük yaşamlarında hareket ve erişim kısıtlamasına sebep olduğu görülmektedir.

Ayrılıkların, boşanmaların, aile içi şiddetin, kablolu kanal sayısındaki patlamanın, iletişim eksikliğinin, umursamazlığın, uyuşukluğun, depresyonun, intiharların, asabiyetin, panik atakların, obezitenin, gerginliğin, güvensizliğin, melankolinin, stres ve hareketsiz yaşam tarzının mimar ve mühendislerin suçu olduğundan adım gibi eminim. (Medianeras, 2011).

Martin intihar hariç tüm hastalıkların kendisinde olduğunu ifade eder. Sürekli nükseden panik ataklar yüzünden kendini yıllardır eve kapatan Martin başka bir sahnede şehir korkusu sebebiyle psikiyatri doktoruyla olan randevusu görülmektedir. Bir diğer karakter Mariana’nın da aynı şekilde bu şehir hastalıklarından biri olan kalabalık korkusu olduğu görülmektedir. Martin’in tüm bu sorunları kentsel düzenle ilişkilendirmesi kentin insanlar üzerinde aktif rolü olduğunu göstermektedir. Karakterlerin sahip olduğu hastalıklar her ikisinin de kent mekânından uzaklaşmasına sebep olmuştur böylece metropolün oluşturduğu zihinsel baskı karakterlerin kent yaşamına katılmasını ve diğer insanlarla kurduğu ilişkileri sınırlamaktadır.

Şekil 6.

Komşusunun Piyano Sesine Tepki Gösteren Mariana

(Kaynak: Taretto, 2011, 01:03:35; 00:49:20).

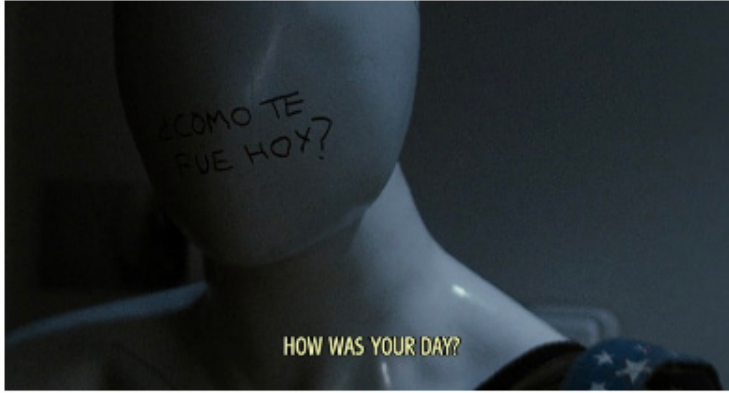
Filmde Mariana, komşusunun çaldığı piyano sesinden rahatsız olsa da birebir iletişime geçip herhangi bir şikayette bulunmaz, tepkisini sinirlenip bardak kırarak veya duvara vurmakla yetinerek gösterir. Mariana'nın tepkisini komşusuna göstermek yerine nesnelere yönelterek iletişimi reddetmesi, insanlarla arasına sosyal bir mesafe koyması Simmel'in metropol insanına özgü ihtiyatlılık kavramıyla ilişkilidir.

Metropolde Yalnızlaşma, Yabancılaşma ve Anlamli Bağ Arayışı

Martin'in sanal ortamda tanışıp buluştuğu kadınla, Mariana'nın havuzda yüz yüze tanıştığı adamla ilişkilerinin yolunda gitmemesi farklı ortamlarda başlayan ilişkilerin benzer biçimde geçici kalabildiğini göstermektedir. Filmde sosyal ilişki kurma sorunu sadece dijital iletişimden kaynaklanmadığı aynı zamanda toplumsal ilişkilerin devamlı olmayışı ile de alakalı olduğu görülmektedir. Karakterlerin deneyimlediği gelir geçer samimiyetten yoksun ilişkilere rağmen hala derinden bağ kurma istekleri Martin'in köpek bakıcısı kadını bulmak için daha önce vakit geçirdiği yerlere gittiği, Mariana'nın tanıştığı adamı kalabalık yüzme havuzunda aradığı sahnelerinden anlaşılmaktadır.

Şekil 7

Mariana'nın Yüzünde "Günün Nasıl Geçti?" Yazan Manken

(Kaynak: Taretto, 2011, 00:39:49).

Bir mimar olan Mariana kendi mesleğini yapmayıp bir mağazada vitrin tasarımcısı olarak çalışmaktadır. Vitrinleri *ne içeride ne de dışarıda olan kaybolmuş yerler* olarak tanımlar. Kendisini de *milyonlar içinde kaybolan tek kişi* olarak tanımlamaktadır. Vitrinlerin içeriye veya dışarıya ait olmayan konumlarıyla kendini bağdaştıran Mariana'nın, kalabalık korkusu ve uzmanlaştığı alanda kendini gerçekleştirmeye fırsatı bulamaması

gibi nedenlerden ötürü metropol yaşamına aidiyet hissedemeyişi kente yabancılaşıp izole olmasına sebep olmuştur. Mariana'nın milyonlar içinde kendini yalnız ve kaybolmuş hissetmesinden dolayı yalnızlığına çare olarak çalıştığı mağazada vitrin tasarımı olarak kullandığı mankenlerle duygusal bağ kurmuştur. Mankenlerle sohbet etmesi, konuşamadığı için mankenin yüzüne “*Günün nasıl geçti?*” yazması ve temizlik sonu mankeni çöpe atarken ona sarılması insanlarla kuramadığı derin bağlara kendi çözüm yollarıyla ulaşmaya çalıştığını göstermektedir.

Dijital İletişim ve Yalnızlığın Dönüşümü

Şekil 8.

Gökyüzündeki Kablolar

(Kaynak: Taretto, 2011, 01:14:22).

Kablolar filmde hem fiziksel hem de simgesel bir işleve sahiptir.

Şu kablolardan ne zaman kurtulacağız? Hangi süper zeka nehir manzarasını binalarla, gökyüzünü de kablolarla kapattı acaba? Kilometrelerce uzanan bu kablolar bizi birleştirmek için mi yoksa ayırmak için mi var? Kimse dışarı çıkmıyor. Cep telefonları bizi hep birbirimize bağlayacağını vaat ederek dünyayı işgal etmiş durumda. (Medianeras, 2011)

Mariana'nın bu monoloğunda gelişen teknolojinin sosyal ilişkileri zenginleştirmesi beklenirken aslında güçleştirdiği anlaşılmaktadır. Kimse dışarı çıkmıyor ifadesi insanların kamusal mekânlardansa dijital araçlara yöneldiğini göstermektedir. Teknolojinin insanları birbirine bağlayacağı vaadinin gerçeği yansıtmadığı hatta yakın ilişkiler kurmak için yeterli olmadığı yorumlanabilmektedir.

Mariana ve Martin internet üzerinde yazışırken buna alışık olmayan Mariana “*tanımadığım biriyle konuşmak çok garip bir şey*” der. Mariana her ne kadar dijital ortamda sosyalleşmeye alışık olmasa da insanların sanal ortamda sosyalleşmeyi kamusal alandan daha fazla tercih ettiği kendisinin de bu mecralara yöneldiğinden anlaşılabilmektedir. Mariana’nın hissettiği gariplik iletişim kurduğu kişinin kimliğinin belirsizliğinden kaynaklı güvensizlik hissi ve her ne kadar anında iletişim kurmuş olsalar da mesafenin ortadan kalkmadığını ortaya koymaktadır. Film, dijital iletişim araçlarının ilişki kurarken kullanıldığını fakat kurulan bağın yakınlık, güven ve aidiyet oluşturmadağı göstermektedir.

Şehir korkusu olan ve tüm işlerini internet üzerinden halleden bir web tasarımcısı olan Martin sosyalleşmek için kent mekânına çıkmaya gereksinim duymamaktadır. Boş bir gelen kutusunun moral bozucu olduğunu düşünmektedir. Ummanlı bir sanal arkadaşı yardım için Martin’e yazmıştır fakat o bu durumu *düşüncesiz ve tek taraflı bir arkadaşlık şekli* olarak nitelendirerek aradığı samimi ilişkilere sanal ortamda da ulaşamadığını gözler önüne sermektedir. Martin her ne kadar sanal ortamda kendini *super available* şeklinde göstererek kuracağı iletişimle kendine bir ortam yaratmaya çalışsa da “*İnternet beni dünyaya yaklaştırsa da bir o kadar da hayattan uzaklaştırıyor*” ifadesi ile dijitalde yaptığı herhangi bir faaliyetin onu hayata bağlamaktan ziyade kopardığının farkındadır. Mariana ise internet üzerinden ilerleyen ilişkileri samimi bulmadığını şu sözlerle destekler: “*Mesaj çekmek; en güzel dillerden birinin sözcük dağarcığını ilkel, sınırlı ve kısıp kelimelere indirgeyen 10 tuşlu bir sistemdir.*” (Medianeras, 2011). Filmdeki bu monolog teknolojinin insanların kendini ifade etme biçimini değıştirdiğini göstermektedir.

Martin internet üzerinden birçok işini hallettiğinden bahseder: “*İnternette bankacılık işlemlerimi yapıyorum, dergiler okuyorum, radyo dinliyorum, yemek siparişi veriyorum, film izliyorum, sohbet ediyorum, ders çalışıyorum, oyun oynuyorum, araştırma yapıyorum.*” (Medianeras, 2011). Bu cümlelerinin ardından internette köpeğini gezdirmesi için bir köpek bakıcısı bulur. Filmdeki bu sahnede teknolojiyi kullanan Martin’in kent mekânını tercih etmediğı görülmektedir. Dijitalleşmenin insanların kent mekânı ile kurdukları ilişkiyi değıştirdiğı yorumlanabilmektedir. Mariana teknolojik gelişmelere Martin kadar olumlu bakmayıp kullanmamaktadır. “*Gelecekte fiber optik kabloların olacağı söyleniyor. Evlerimizi, iş yerlerimizi bir tuşla ısıtabileceğimiz açıklandı. Tabi ya! Ne de olsa evde*

yolumuzu gözleyen hiç kimse olmayacak.” (Medianeras, 2011) Mariana bu sözleriyle teknolojik imkanların kolaylık sağlamasına karşın aslında insanı yalnızlaştırdığını düşündüğü görülmektedir. Mekânın tek tuşla ısıtılabilmesi konforuna karşın duygusal bağ ihtiyacının karşılanamadığı vurgulanmaktadır. Dolayısıyla filmde teknolojik gelişmelerin günlük hayatı kolaylaştırdığını fakat derin bağ kurulabilecek anlamlı bir ilişki ortaya koyamadığı görülmektedir. Martin teknolojinin işlevsel kolaylıklarını, Mariana ise bu kolaylıkların duygusal sınırını temsil etmektedir.

“Bu buluşmalar McDonalds menüleri gibi. Fotoğrafta daha büyük ve daha lezzetli görünüyorlar. Her ne zaman biriyle buluşsam BigMac’te yaşadığım aldatmacanın aynısını yaşıyorum.” (Medianeras, 2011). Martin’in bu benzetmesi insanların kendilerini sanal ortamda olmadıkları gibi bir diğer ifade ile görülmek istedikleri biçimde yansıttıklarını göstermektedir. Sanal kimliği ve yüz yüze karşılaşılan kişi arasındaki uyumsuzluk, Baudrillard’ın simülasyon kavramı çerçevesinde değerlendirilebilir.

Yan Duvarlar ve Pencerele: Ayrışma ve Karşılaşmanın Mekânsal Metaforu

Şekil 9.

Yan Duvarlarda Açılan Pencerele

(Kaynak: Taretto, 2011, 01:08:25).

Lefebvre’nin mekânı sadece fiziksel bir yapı olarak değil aynı zamanda toplumsal ilişkilerin üretildiği bir alan olarak ele alan yaklaşımından hareketle, karanlık ve sınırlı mekânlar karakterlerin sıkışmışlık, yalnızlık ve iletişimsizlik deneyimlerini de şekillendirmektedir. Filme adını veren *medianeras*, yani yan duvarlar mekânın bireyleri ayırma; pencereler ise yakınlaştırma gücünü göstermektedir.

Küresel sermayeye hizmet için ayrılan bu yan duvarlar süpermarket veya fast food gibi tüketim merkezlerine mesafeyi göstermek için veya tanıtım

reklamlarında kullanılmak amacıyla ayrılmıştır. Mariana yan duvarları şu şekilde tanımlar:

Her apartmanın kullanılmayan atıl bir tarafı var. Ne ön tarafı ne de arkası “yan duvarları” var. Bizi bölen, geçen zamanı, kirli havayı ve çarpıklıkları hatırlatan devasa yüzeylerdir. Yan duvarlar en kötü özelliklerimizi gözler önüne serer. Kararsızlığı, çöküntüyü, geçici çözümleri ve halının altına süpürdüğümüz pislikleri yansıtırlar. Onları sadece istisnai durumlarda hatırlarız, hava kötü olup da ilanların gölgesi içeri vurduğunda. (Medianeras, 2011)

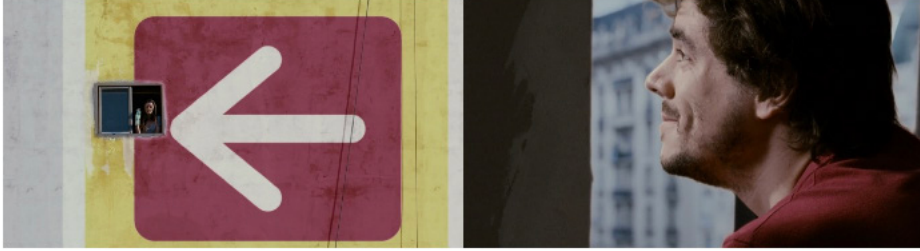
Bu monolog yan duvarları çarpık kentleşmenin kent dokusunda bıraktığı estetik görünmeyen mimari bir unsurdan ziyade metropolün insan psikolojisindeki etkisini de yansıtmaktadır.

Yan duvarlar insanların yalnızlaşmasını ve bulunduğu topluma yabancılaşmasını sembolik olarak göstermektedir ve sadece apartmanları bölen bir yapı olarak görülmemektedir. *Bizi bölen* ifadesiyle insanların duygusal olarak birbirlerinden kopukluğunu ve iletişimsizliğini yansıtmaktadır. *Geçici çözümler ve halının altına süpürdüğümüz pislikler* ifadesi ise bu duvarların kapitalist düzenin bir getirisi olarak kullanıma ayrıldığını ve ekonomik ve sınıfsal eşitsizlikler sebebiyle insanların bu gerçeklikle karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Yan duvarlar modern metropollerin fiziki sıkışmışlığının yanında içinde barınan insanların da ruhani sıkışmışlığa maruz kaldığını, duvarların sadece binaları ayıran bir sınırdan ziyade bireyleri birbirine görünmez kılan bir sınır olduğu metaforik bir anlatımdır.

Ayakkabı kutusunda yaşamakla sonlara eziyetten kurtulmanın tek yolu var. Kaçış yolu ise yasal değil, tüm kaçış yolları gibi. Şehir planlama normlarını açıkça ihlal eden karanlığımıza mucizevi bir ışık demeti saçmamızı sağlayan bağımsız, düzensiz, biraz ufak pencereler var. (Medianeras, 2011)

Şekil 10.

Mariana ve Martin'in Evlerine Pencere Açtırınca Karşılaştıkları Sahne

(Kaynak: Taretto, 2011, 01:11:36).

Onları psikolojik ve toplumsal sıkışmışlığa sürükleyen evlerine ışığın girmesine engel olan duvarlardan yasal olarak kurtulmanın bir yolunu bulamayan karakterler yasa dışı yollara başvurmak zorunda kalarak duvarı kırdırıp pencere açtırmaktadırlar. Karakterler evlerine pencere açtırdıktan sonra evleri aydınlığa kavuştuğu gibi kendilerinde de huzur ve rahatlama hali görülmektedir. Artık kendilerini toplumdan uzaklaştıran duvarlar yoktur ve karakterlerin ilk karşılaşması bu pencereler sayesinde olur. Karşılıklı apartmanlarda oturup aynı sokaklardan, aynı yollardan, aynı mekânlardan aynı zamanda geçmelerine rağmen bir türlü tanışamayan karakterler hayatlarına bir ışık demeti girdiğinde karşılaşırlar. Açılan pencereler sonrası filmin atmosferi aydınlanmıştır. Olayların gidişatı ve karakterlerin gelişimi yoluna girmiştir. Karakterlerin bu ışık sonrası bulunduğu mekânları temizlemeye başladıkları görülmektedir. Bu temizlik mental olarak iyileşme yoluna girdiklerinin göstergesi niteliğindedir. Filmi son sahnelerinde Mariana çocukluğundan beri şehirde arayıp bulamadığı *Walley* karakterini yani Martin'i evinin bulunduğu caddede bulur. Sahnede ona ulaşmak için kalabalık korkusu ve klostrofobi hiç yokmuşçasına cadde boyu insanların arasında koştuğu görülmektedir. *Walley* Mariana'nın derin bağ ve samimi bir iletişim arayışının metaforik yansımasıdır. Evine ve hayatına yeni bir pencere açan Mariana sonunda aradığı iletişimi ve ilişkiye yine onunla aynı arayışta olan Martin ile bulmuştur.

TARTIŞMA

Bu bölümde, *Medianeras* filmi bağlamında Buenos Aires'in kentsel dokusunun yalnızlaşma ve yabancılaşma temaları üzerindeki etkisi tartışılmaktadır. Bu doğrultuda filmin farklı bir coğrafyadaki farklı bir metropolde veya taşrada çekilmesi durumunda aynı mekânsal atmosferi

ve duygusal yoğunluğu üretilip üretilmeyeceği İstanbul, Tokyo ve taşra karşılaştırmaları üzerinden değerlendirilmektedir.

Medianeras filmi; her küresel kentte karşılaşılabilecek yalnızlaşma ve yabancılaşmayı ele alsa da duygular, bireylerin davranışı ve çevresel faktörlerin biçimi her kentin biçimlenişine göre değişiklik gösterebilir. Film Buenos Aires'i kozmopolit ve çarpık kentleşmiş bir mekân olarak ele almaktadır. Bu çarpıklık küreselleşme eğilimindeki herhangi bir gelişmekte olan ülkede görülebilecek bir yapılanmadır. Gökdelenlerle apartmanların bir arada olduğu orantısız, düzensiz ve zıt şekilde yapılanmalar görmek mümkündür. Metropol hayatı burada ele alındığı gibi birçok farklı metropolde de devasa bir farklılık göstermeyecektir. Küreselleşen dünyada kent mekânının benzerliği kadar kentlinin olaylara verdiği tepkilerin de benzerlik göstermesi mümkündür. Benzer kent meslekleri ve hastalıkları, sınıf ayrımını, kent hayatının sunduğu hızlı ve yoğun yaşam sonucu tepkisizleşen, yalnızlaşan ve yabancılaşan insanları dünyanın herhangi bir metropolünde de görmek olasıdır. Farklı kültürlerdeki insanlar çevreyi farklı şekilde algılar ve yorumlarlar (Günel, 2006). Bu filmin çekilemeyeceği yerler henüz kültür ve alışkanlıklarını küreselleşmeye kurban vermemiş ülkeler olacağı söylenebilir.

Örneğin gelişmekte olan ülkelere Türkiye'yi, küreselleşen kentlerden biri olan İstanbul ele alınacak olursa bu filmin sunduğu anonimlik, kopuk iletişim ve yalnızlık atmosferi, Buenos Aires'in atmosferini yeterince yansıtamazdı. İstanbul'da küreselleşmenin yansımaları açıkça görülse de hala mahalle kültürünün korunduğu, gündelik kamusal ilişkilerin ve farklı sosyal etkileşimlerin hala sürmesi mutlak anonimliğin sağlanmadığını göstermektedir. Toplu taşımada, taksilerde, mahalle ve sokaklarda yerli yabancı ayrımı gözetilmeden gelişen gündelik iletişim pratikleri kentin kamusal yaşamında varlığını sürdürmektedir. Aynı zamanda filmin anlatısında önemli bir yere sahip olan yan duvarların aynı yoğunlukta İstanbul'da görülmesi güçtür. İmar mevzuatı gereğince bitişik yapılarda yan parselin olduğu cepheye pencere açmak mümkün değildir. Dolayısıyla İstanbul'daki penceresiz duvarlar Buenos Aires'teki gibi reklamlar için ayırmak amaçlı değildir. Yan parselde yeni bir inşaat ihtimaline karşı pencere açılmamaktadır. Bu sebeple İstanbul'da Buenos Aires gibi yaşam alanlarının penceresiz yan duvarlı cephelerden oluşan konut kurgusu aynı yoğunlukta görülmemektedir dolayısıyla film İstanbul'da çekilseydi aynı mekânsal atmosferi yakalamak mümkün olmazdı.

Film Tokyo’da çekilseydi yalnızlık teması yine korunurdu fakat bu yalnızlığın kaynağı mekânsal yabancılaşma ve penceresiz cephelerin oluşturduğu bir yalnızlık olmaktan ziyade hiper modern kent yaşamı ve teknoloji temelli iletişimin oluşturduğu bir sosyal izolasyondan oluşurdu. Dolayısıyla filmin Tokyo’da çekilmesi senaryoyu yeterince yansıtmamış olacaktır.

Film bir taşrada çekilseydi bireyin yalnızlaşma ve yabancılaşma deneyimi bir metropolde karşılaşacağından daha az yoğun nitelikte olacaktır. Taşrada toplumsal ilişkilerin daha görünür oluşu, bireylerin daha sık karşılaşması ve daha sık iletişimde olup sosyal ağların metropol yaşamına göre daha güçlü oluşu yansıtılmak istenen yalnızlık temasını yeterince güçlü bir şekilde yansıtamayabilirdi.

Filmde Buenos Aires bir araçtan ziyade bireylerin hayatını şekillendiren aktif rol oynayan bir karakter niteliğinde ele alınmaktadır. Film başka bir kentte çekilecek olsaydı ana tema aynı şekilde aktarılabilirdi fakat Buenos Aires’in özgün kentsel dokusu ve mekânsal atmosferi anlatının duygusal derinliğini ve görsel metaforunu aynı yoğunlukta yeniden üretemeyebilirdi.

SONUÇ

Bu çalışmada *Medianeras* filmi temel olarak metropol hayatının olumlu veya olumsuz getirilerinin bireyler üzerindeki etkisini sosyal, psikolojik ve mekânsal boyutta incelenmiştir. Film bu çalışma ile kuramsal çerçevede buluşarak kentteki yalnızlaşma ve yabancılaşmanın gerçekleşmesinin belli başlı aşamalar sonucu ortaya çıktığını gözler önüne sermektedir. Sosyolojik film analiziyle elde edilen bulgular, kentsel mekândaki değişimlerin karakterlerin sadece yaşam alanlarını değil aynı zamanda, davranışlarını, iletişim biçimlerini ve toplumsal ilişkilerini de şekillendirdiğini göstermektedir. Küreselleşme ile değişen kent mekânının biçimi, sınıfsal ayrışma, güvensizlik, sosyal mesafe ve değişen iletişim şekillerinin birbirini etkilediği bir süreç sonucu oluştuğu ve tüm bu sürecin yalnızlaşma ve yabancılaşmaya yol açtığı sonucuna varılmıştır. Kent mekânı fiziksel olarak değişmekle beraber içerisinde yaşayan kentlilerin toplumsal ilişkilerini ve davranışlarını da değiştirip daha kırılgan hale getirmiştir. Metropolün hızlı akışı, yoğun ve kozmopolit yapılanmasının; bireylerin kente olan güvenini azalttığı, çevrelerinde gerçekleşen olaylara karşı kayıtsız kaldığı ve ihtiyatlı davranarak diğer insanlarla aralarına sosyal mesafe koymalarına neden olduğu görülmüştür.

Bu mekânsal ve toplumsal koşullar Martin ile Mariana'nın yalnızlaşma ve yabancılaşma deneyimlerini derinleştirmektedir dolayısıyla karakterlerin samimi ve anlamlı bir bağ kurma isteklerinin devam etmesine yol açtığı gözlemlenmiştir. Karakterlerin bu arayışı dijital iletişim araçlarına yönelerek başkalarıyla iletişim kurmalarına imkân sağlasa da aradıkları derin ve samimi ilişkiye tek başına ulaşmaları konusunda yetersiz kaldığı görülmektedir. Bireylerin aradığı samimi bağlara ulaşamaması onları yaşadıkları kentte ve bulunduğu ortamlarda yalnızlaşmasına ve yabancılaşmasına sebep olduğu anlaşılmaktadır. Filme adını veren yan duvarlar ve bu duvarlara açılan pencereler ise diğer temaları bir araya getiren temel mekânsal metafor olarak ele alınmıştır. Yan duvarlar karakterlerin fiziksel ve toplumsal ayrışmasının fiziki yansımaları oluştururken pencereler ise görünür olma, iletişim kurma, anlamlı bağ arayışı ve karşılaşma imkânını temsil etmektedir. Filmde kent mekânının bireylerin yalnızlaşma ve yabancılaşma deneyimlerini şekillendirdiği gibi bu deneyimlerden çıkma imkânını da içinde barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma, *Medianeras* filminde Buenos Aires'i olayların gerçekleştiği fiziksel bir arka plan olarak ele almaktan ziyade karakterlerin psikolojik durumlarını, davranışlarını ve toplumsal ilişkilerini şekillendiren etkin bir unsur olarak ele alması bakımından önem taşımaktadır. Kentin mimari yapısı, sınıfsal ayrışma, güvensizlik, sosyal mesafe, dijital iletişim, yalnızlaşma ve yabancılaşma arasındaki ilişkilerin aynı inceleme içerisinde değerlendirilmiştir. Dolayısıyla bu durum filmin kentsel ve toplumsal boyutlarının bütüncül biçimde anlaşılmasına imkân sağlamaktadır. Bu yönüyle çalışma, sinemadaki kentsel temsillerin sosyolojik olarak incelenmesine katkı sunmakla beraber kent sosyolojisi ile film çalışmaları arasındaki ilişkiyi görünür hâle getirmektedir. Çalışmada kullanılan tematik çerçeve, farklı kentleri konu alan filmlerin incelenmesinde ve bu filmlerde kent-birey ilişkisinin karşılaştırılmasında kullanılabilecek bir değerlendirme zemini oluşturabilir. Gelecek çalışmalarda farklı coğrafyalarda veya farklı dönemlerde çekilmiş kent filmleri karşılaştırılarak kentsel yapının yalnızlaşma ve yabancılaşma deneyimlerini nasıl şekillendirdiği araştırılabilir. Ayrıca mimari yapı ile toplumsal ilişkiler veya dijital iletişim ile anlamlı bağ arayışı arasındaki ilişkiler ayrı çalışmalar kapsamında daha ayrıntılı biçimde ele alınabilir.

KAYNAKÇA

Abay, E. & Erdönmez, E. M. (2021). Kent ile kıyı arasında kamusal mekân kalitesinin Frankfurt - Main örneği üzerinden incelenmesi. *Kent Akademisi*, 14(4), 1117–1136. <https://doi.org/10.35674/kent.1024027>

Akbarishahabi, L. (2022). İnsan ölçeğinde tasarlanan kentsel mekânlar ve kent sakinlerinin aidiyet duyguları üzerine bir değerlendirme. *Kent Akademisi*, 15(1), 136–154. <https://doi.org/10.35674/kent.991918>

Aliagaoglu, A. & Uğur, A. (2018). Şehirseld alanda yok-yerler: Türkiye’de gökdelenler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Özel Sayı 3), 2775–2791. <https://izlik.org/JA66FN52MY>

Arpa, E. & Uğurlar, A. (2019). Suç ve mekân bağlamında güven algısı: Van örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (44), 293–323. <https://izlik.org/JA66LF33NG>

Aslan, G. & Masatlıoğlu, C. S. E. (2023). Sinema-mimarlık arakesitinde kent morfolojisinin incelenmesi. *Türkiye Kentsel Morfoloji Ağı Dergisi*. https://www.researchgate.net/publication/373757878_Sinema-Mimarlik_Arakesitinde_Alternatif_Bir_Ogrenme_Ortami_Kent_Morfolojisinin_Endustrilesmis_Kulturle_Iliskisinin_TatiSinemasindaki_Modernlesme_Elestirileri_Uzerinden_Incelenmesi

Aslan, P. Y. & Yavan, N. (2018). Mekânın üretimi ve Lefebvre’in mekânsal üçlü kavramsallaştırmasının görünürlüğü: Taksim Gezi Parkı örneği. *Planlama*, 28(3), 302–314. <https://doi.org/10.14744/planlama.2018.25338>

Ataç, E. (2007). Suçun kentsel mekândaki algısı; güvensizlik hissi. *TMMOB Mimarlar Odası Bülteni; Kent ve Suç Dosyası*, (6), 16–23. <http://www.mimarlarodasiankara.org/dosya/dosya6.pdf>

Aytaç Sönmez, S. (2022). Kentin Çeperlerinde Varoluş Mücadelesi: Kentsel Dönüşüm Sürecinde Sinemada Birey Ve Mekân Anlatıları. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Sanat Araştırmaları*, 1(1), 56-67. <https://izlik.org/JA38UX96KZ>

Bali, R. (1999). *Tarz-ı Hayat’tan Life Style’a: Yeni seçkinler, yeni mekânlar, yeni yaşamlar*. İletişim Yayınları.

Baudrillard, J. (2003). *Simülakrlar ve simülasyon* (O. Adanır, Çev.). Doğu Batı Yayınları.

- Begeç, H. (2016). Küresel kentler ve kentsel politikalar bağlamında gökdelenler. *Yapı*, (416), 78–85.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Brugmann, J. (2009). *Welcome to the urban revolution*. Bloomsbury Press.
- Canpolat, Ö. (2025). Dijital kalabalık, sosyal yalnızlık: Aile içi iletişim ve yalnızlık üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *Yeni Medya*, (19), 458–473. <https://doi.org/10.55609/yenimedya.1766420>
- Cansever, T. (1996). Şehir. *Cogito: Kent ve Kültürü*, (8), 125–131.
- Castells, M. (2008). *Ağ Toplumunun Yükselişi*. 1. Cilt, 2. Baskı. Ebru Kılıç (Çev.). Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Castells, M. (2016). *İletişim gücü*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çavdar, B. (2023). ‘Mekânın Üretimi’ üzerine inceleme yazısı. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 1857–1862. <https://izlik.org/JA56AJ46UT>
- Çınar, R. (2024). Lefebvre’nin mekânsal üçlü kuramı bağlamında iktidarın kentsel mekânla ilişkisi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 30–43. <https://doi.org/10.20493/birtop.1414752>
- Doğan, U. & Karakaş, Y. (2016). Lise öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanımının yordayıcısı olarak yalnızlık. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 57–71. <https://doi.org/10.19126/suje.40198>
- Erdönmez, M. E. & Akı, A. (2005). Açık kamusal kent mekânlarının toplum ilişkilerindeki etkileri. *Megaron YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, 1(1), 67–87. <https://jag.journalagent.com/megaron/pdfs/MEGARON-21939-ARTICLE-ERDONMEZ.pdf>
- Frisby, D. (2015). Sunuş / Georg Simmel - İlk modernite sosyoloğu. *Modern kültürde çatışma içinde* (s. 7–52). (T. Bora, E. Gen, Çev.). İletişim Yayınları.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age*. Stanford University Press. <https://archive.org/details/modernityselfide0000unse>

Gökmen, E. (2022). Gündelik yaşamın sinemada örgütlenişi: Küçük Şeyler filmi üzerine bir analiz. *Erciyes İletişim Dergisi*, 9(1), 421–447. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.989556>

Güçlü, H. (2022). *Dijital iletişim çağında sosyalleşme ve yalnızlaşma: Günlük rutin, boş zaman, sosyal medya* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi]. İstanbul Ticaret Üniversitesi Açık Erişim Arşivi. <https://avesis.ticaret.edu.tr/dosya?id=04b3d5bb-d57c-4572-b5f3-5d5207ca87f0>

Günel, B. (2006). *İnsan-mekân iletişim modeli bağlamında konutta psiko-sosyal kalitenin irdelenmesi* [Doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi]. İstanbul Teknik Üniversitesi Akademik Arşivi. <https://polen.itu.edu.tr/server/api/core/bitstreams/d78e8357-1d15-4e5e-808a-ba77abc98055/content>

Güven, A. (2016). Kent, kentlileşme ve kentsel yönetim ihtiyacı. *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives*, 4(1), 21–30. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/368422>

İncebiz, Z. (2023). Tüketim toplumu karşısında kentsel mekânların “aynılaşması” üzerine bir değerlendirme. *Ekonomi Yönetim Politika*, 1(1), 29–35. <https://izlik.org/JA57FH59KM>

Karaca, E. (2019). Sosyolojik Kuramda Yalnızlık: Modern Toplum ve Mesafe Kültürü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*. <https://avesis.yildiz.edu.tr/yonetilen-tez/1dbc28e5-2304-4319-845a-bfdbf17e8405/sosyolojik-kuramda-yalnizlik-modern-toplum-ve-mesafe-kulturu>

Karagülle, A. E., & Çaycı, B. (2014). Ağ Toplumunda Sosyalleşme Ve Yabancılaşma. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 4(1), 1-9. <https://izlik.org/JA45BL84TW>

Keleş, A. & Cengiz, E. (2024). Kent yaşamının kentlilerin kişiliği üzerindeki etkileri: Simmel yabancılaşma kavramı. *International Journal of Global Politics and Public Administration*, 1(2), 93–103. <https://glopajournal.com/index.php/pub/citationstylelanguage/get/chicago-author-date?submissionId=17&publicationId=17>

Keleş, R. (2021). *Kentleşme politikası* (16. bs.). İmge Kitabevi.

Kiper, P. (2007). Küreselleşme sürecinde değişen kentler yitirilen değerler. A. Mengi (Ed.), *Kent ve politika: Antik kentten dünya kentine içinde* (s. 77–88). İmge Yayınevi.

- Kurtuluş, H. & Türkün, A. (2005). *İstanbul'da kentsel ayrışma*. Bağlam Yayınları.
- Kutlu, R. (2018). Çevresel faktörlerin mekân kalitesi ve insan sağlığına etkileri. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 8(1), 67–78.
- Lethen, H. (2017). Soğuk Temas: İki Savaş Arasında Almanya'da Yaşama Deneyleri ve Mesafe Kültürü.(T. Birkan Çev.) Metis Yayınları.
- Meridor, D. (2013). *Medianeras/Sidewalls: A film by Gustavo Taretto. Framework: The Journal of Cinema and Media*, 54(1), 98–101. <https://doi.org/10.1353/frm.2013.0001>
- Mendieta, E. (2001). Invisible cities: A phenomenology of globalization from below. *Cities*, 5(1), 7–26.
- Mennel, Barbara. (2008). *Cities and Cinema*. New York: Routledge.
- Metin, O. & Karakaya, Ş. (2017). Jean Baudrillard perspektifinden sosyal medya analizi denemesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 109–121. <https://izlik.org/JA69JN67PP>
- Nacak, M., Yagmurlu, B., Durgel, E. S. & van de Vijver, F. J. R. (2011). Metropol ve Anadolu'da ebeveynlik: Biliş ve davranışlarda şehrin ve eğitim düzeyinin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 85–100. <https://repository.tilburguniversity.edu/server/api/core/bitstreams/3806b28b-a105-47c1-9d58-9ae4d8a67c5c/content>
- Ötkünç, A. (2016). Antropolojiden mimarlığa melez düşüncenin imkanları: Yer ve yok-yer kavramları üzerine. *Yok-yerler: Üstmodernliğin antropolojisine giriş* içinde (s. 7–24). Daimon Yayınları.
- Özdemir, M. & Tuti, G. (2023). Nitel araştırma desenleri: Metodolojik bir temellendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2), 217–235. <https://doi.org/10.57115/karefad.1331759>
- Öztürk, M. (Ed.). (2008). *Sinematografik kentler: Mekânlar, hatıralar, arzular*. Agora Kitaplığı.

Page, J. (2016). New urban and media ecologies in contemporary Buenos Aires. In J. Andersson & L. Webb (Eds.), *Global cinematic cities: New landscapes of film and media* (pp. 79–94). Columbia University Press. <https://dokumen.pub/global-cinematic-cities-new-landscapes-of-film-and-media-9780231177467-9780231177474-9780231850995.html>

Sarıkaya, B. F. (2025). Dijital yalnızlık ve sosyal medya: Kuramsal ve platform temelli bir inceleme. *The Journal of Social Science*, 9(18), 235–248. <https://doi.org/10.30520/tjsosci.1754209>

Sayın, Ö. (2022). İstanbul: Sanayisizleşmeyen bir küresel kent. *Journal of Economy Culture and Society*, (65), 329–349. <https://doi.org/10.26650/JECS2021-881837>

Simmel, G. (2009). *Metropol ve zihinsel hayat* (B. Peker, Çev.). Çankaya Üniversitesi. <https://psi416.cankaya.edu.tr/uploads/files/Simmel,%20Metropol%20ve%20Zihinsel%20Hayat.pdf>

Sucu, İ. (2022). SOSYAL MEDYANIN İLETİŞİMDE YALNIZLIĞA ETKİSİ VE YAN PENCERE FİLMİ İNCELEMESİ. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 17-30. <https://izlik.org/JA26EL99HN>

Şan, M. K., Hira, İ., & Saraçoğlu, A. D. (2017). Kentlerin yeni tüketim mabetleri: Alışveriş merkezleri. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 3(5), 149–169. <https://izlik.org/JA79RR78CB>

Tandoğan, O. (2018). Kent merkezindeki konut alanlarında ebeveynlerin suç korkusu: Küçük Ayasofya örneği. *HUMANITAS - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 91–114. <https://doi.org/10.20304/humanitas.335657>

Taretto, G. (Director). (2011). *Medianeras* [Film]. Aleph Media.

Tavas, O., Ayyıldız, Y. & Kuzkaya, E. (2022). Dijital dönüşüm sürecinde insan ilişkilerine örgütler bağlamında kavramsal bakış. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 6(11), 46–56. <https://doi.org/10.31006/gipad.1099045>

Tekeli, İ. (2011). *Kent, kentli hakları, kentleşme ve kentsel dönüşüm*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Topal, S. (2013). *Mekânın yeniden üretiminde eksiklik ve devinim* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi]. İstanbul Teknik Üniversitesi Akademik Arşiv Sistemi. <http://hdl.handle.net/11527/3475>

Torun, A. (2017). Sinema-kent ilişkisinde İstanbul: İlk yıllarından bugüne Türk sineması'nda İstanbul'un görünümü. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (52), 147–166. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/333529>

Turan, M. T. & Beşirli, A. (2008). Kentleşme sürecinin ruh sağlığı üzerine etkileri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9(4), 238–243. <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/86096/kentlesme-surecinin-ruh-sagligi-uzerine-etkileri>

Turkle, S. (2011). *Alone together: Why we expect more from technology and less from each other*. Basic Books. <https://archive.org/details/alonetogetherwhy0000turk/page/n3/mode/2up>

Vural, A. E. & Toplu, M. (2025). Dijitalleşen dünyada yapay zekâ ve yabancılaşma: Her (2013) ve Ex Machina (2014) filmlerinin değerlendirilmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (69), 177–193. <https://doi.org/10.47998/ikad.1567034>

Yaşar, M. R. (2007). Yalnızlık. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 237-260. https://www.researchgate.net/publication/322508931_Yalnizlik_Loneliness

Yaylı, H. (2012). Küreselleşmenin kentler üzerine etkisi: “İstanbul örneği”. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(24), 331–356. <https://izlik.org/JA25PB87YN>